

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU GROŽIO SALONUI „VIZAVI“ PASLAUGAS VYRAMS IR MOTERIMS TEIKIANT SKIRTINGOMIS KAINOMIS TYRIMO

2018 m. liepos 17 d. Nr. (18)SI-12)SP-61

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. birželio 26 d. buvo gauta informacija apie tai, jog grožio salono „Vizavi“ (UAB „Vizavi“; toliau – grožio salonas) interneto tinklalapyje www.vizavi.lt, aprašant teikiamas grožio paslaugas (pavyzdžiui, modelinio kirpimo, manikiūro), nurodoma, kad vyrų modelinio kirpimo kaina yra 10 eurų, o moterų – 13–15 eurų; berniukų kirpimas – 7–8 eurai, o mergaičių – 7 eurai; pensininkų vyrų kirpimas – 6 eurai, o pensininkų moterų kirpimas – 8 eurai; klasikinis manikiūras be lakavimo kainuoja 10 eurų, o vyriškas manikiūras – 12 eurų. Informacija apie teikiamų paslaugų kainas nurodoma pagal kliento lytį. Tokia informacija apie teikiamas paslaugas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto pažeidimo. Pagal šį punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. birželio 28 d. raštu Nr. (18)SI-12)S-371 grožio salono vadovo buvo paprašyta paaiškinti, ar modelinio kirpimo paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis, jei taip – dėl kokių priežasčių; ar kirpimo paslaugos

berniukams ir mergaitėms teikiamos skirtingomis kainomis, jei taip – dėl kokių priežasčių; ar kirpimo paslaugos pensininkams vyrams ir pensininkėms moterims teikiamos skirtingomis kainomis, jei taip – dėl kokių priežasčių; dėl kokių priežasčių iš visų manikiūro paslaugų išskiriamas vyriškas manikiūras; kuo skiriasi vyriško manikiūro paslauga nuo kitų manikiūro paslaugų; dėl kokių priežasčių vyriško manikiūro kaina skiriasi nuo klasikinio manikiūro be lakavimo ir kitų manikiūro paslaugų kainų. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusia su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. birželio 29 d. buvo gautas elektroniniu paštu atsiųstas grožio salono administracijos laiškas, kuriuo buvo atsakyta į Tarnybos raštą Nr. (18)SI-12)S-371. Atsakyme grožio salono administracija pranešė, kad lyčių lygios galimybės nėra pažeistos, kadangi vyrų ir moterų (suaugusiųjų, pensininkų arba vaikų) kirpimo paslaugų kainos skiriasi priklausomai nuo sunaudotos kosmetikos ir kirpėjos sugaišto laiko. Grožio salono administracija teigia, kad iš patirties pastebėjo, jog teikiant šias paslaugas vyrams sugaištama kur kas mažiau laiko negu teikiant jas moterims, pensininkai vyrai ir moterys, vaikai kerpami skirtingą laiko tarpą, todėl, palyginus laiko, sunaudotos kosmetikos ir kainos santykį, tikrai niekas nelieka nuskriaustas.

Vertinant vyriško manikiūro paslaugos kainą, grožio salono administracija pabrėžė, kad vyriui atliekamo manikiūro kaina skiriasi nuo moteriško manikiūro, nes tai užtrunka ilgiau, teikti šią paslaugą yra sunkiau – manikiūrininkės turi įdėti daugiau pastangų ir skirti daugiau laiko negu atliekant moterišką manikiūrą.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar grožio salonas, paskelbdamas informaciją apie savo teikiamas paslaugas interneto tinklalapyje www.vizavi.lt ir nurodydamas skirtingas kirpimo bei manikiūro kainas pagal kliento lytį, nepažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas,

užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma,

palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju grožio salono „Vizavi“ kainoraštyje pateikiamos skirtingos modelinio kirpimo ir manikiūro kainos pagal kliento lytį, t. y., nurodoma, kad vyrų modelinio kirpimo kaina yra 10 eurų, o moterų – 13–15 eurų; berniukų kirpimas – 7–8 eurai, o mergaičių – 7 eurai; pensininkų vyrų kirpimas – 6 eurai, o pensininkų moterų kirpimas – 8 eurai; klasikinis manikiūras be lakavimo – 10 eurų, o vyriškas manikiūras – 12 eurų. Grožio salonas tokią kainodarą aiškina tuo, kad vyrų ir moterų kirpimas bei manikiūras yra skirtingas dėl sunaudotos kosmetikos kiekio ir sugaišto laiku atliekant paslaugą, taigi kainos nėra nustatomos pagal klientų lytį.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatose įtvirtinta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal to paties įstatymo 13 straipsnio 2 punktą, pažeidimu vartotojų teisių apsaugos srityje laikomi tokie veiksmai, kai

informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuojant formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju iš interneto tinklalapyje www.vizavi.lt pateiktų kirpimo bei manikiūro paslaugų aprašymų nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis nustatomos paslaugų kainos. Pavyzdžiui, pateikiamos atskirai vyrų ir moterų modelinio kirpimo kainos, kaip ypatinga manikiūro paslauga išskiriamas vyriškas manikiūras, kurio kaina didesnė nei klasikinio manikiūro be lakavimo. Nors grožio salono administracija pabrėžia, jog kaina nustatoma atsižvelgiant į sunaudotas priemones ir sugaištą laiką, pagal teikiamą informaciją (kainoraštį) galima daryti išvadą, kad teikiamų paslaugų kainos priklauso nuo kliento lyties.

Grožio salono administracija savo atsakyme pažymėjo, jog patirtis parodė, kad teikiant kirpimo paslaugas vyrams yra sugaištama kur kas mažiau laiko negu teikiant analogiškas paslaugas moterims, todėl buvo nustatytos skirtingos kainos, nurodomos pagal kliento lytį. Atsižvelgiant į tai, kad tiek vyrai, tiek moterys gali turėti tokio paties ilgio plaukus (kirpimo atveju), tokio paties tipo nagus arba apynagio odeles (manikiūro atveju), be to, tiek vyrai, tiek moterys gali norėti tokių pačių ar panašių paslaugų (pavyzdžiui, trumpų plaukų šukuosenos), taigi paslaugų kainų pateikimas kainoraštyje pagal lytį negali būti laikomas tiksliu ir pakankamai aiškiu vartotojui. Tai, jog moterų ir vyrų fiziologija skirtinga, nesudaro pagrindo nustatyti skirtingas kainas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas (už sveikatos paslaugas, pvz.: dantų gydymą, vyrai nemoka pigiau nei moterys, kaina nustatoma atsižvelgiant į paslaugų pobūdį). Toks paslaugų kainų diferencijavimas gali būti suprantamas kaip privilegijų teikimas vienai lyčiai (kirpimo atveju – vyrams, nes jiems nustatomos mažesnės kainos, o manikiūro atveju – moterims, nes joms nustatoma mažesnė kaina), taigi viena iš lyčių patenka į mažiau palankią padėtį ir yra diskriminuojama lyties pagrindu.

Pažymėtina, jog Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Tokių pačių ir vienodos vertės paslaugų teikimas skirtingomis sąlygomis (pavyzdžiui, skirtingomis kainomis) priklausomai nuo lyties yra laikomas tiesiogine diskriminacija lyties pagrindu. Nagrinėjamu atveju grožio salonas pažymėjo, kad įprastai yra teikiamos skirtingos paslaugos, t. y., vyrams įprastai buvo teikiamos paslaugos, skirtos trumpesnių plaukų turėtojams, taigi, grožio salono administracijos teigimu, jos trukdavo trumpiau ir būdavo sunaudojama mažiau priemonių, dėl to kaina atitinkamai buvo mažesnė. Dėl šios priežasties šiuo atveju išvelgtinas tik Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkte nustatytos pareigos pažeidimas – skleidžiama

informacija apie paslaugas formuoja nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą ir diskriminuoja asmenis dėl jų lyties.

Konstatuotina, kad grožio salonas „Vizavi“ (UAB „Vizavi“), savo kainoraštyje nustatydamas kirpimo ir manikiūro paslaugų kainas pagal kliento lytį (skirtingos kainos vyrams ir moterims), o ne remiantis objektyviais kriterijais (plaukų ilgis, sunaudotų priemonių kiekis, paslaugos trukmė, specialisto kvalifikacija), formuoja visuomenės nuostatas, kad viena lytis yra pranašesnė už kitą (jos atstovui taikoma mažesnė kaina), ir taip asmenys diskriminuojami dėl lyties. Tokiais veiksmais grožio salonas „Vizavi“ (UAB „Vizavi“) padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte įtvirtintą pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsniu, Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu:

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „Vizavi“ vadovą ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y. siūlyti kirpimo bei manikiūro kainas nustatyti remiantis objektyviais kriterijais (plaukų ilgis, sunaudotų priemonių kiekis, paslaugos trukmė, specialisto kvalifikacija ir pan.), o ne lyties kriterijumi.

2. Įpareigoti UAB „Vizavi“ išnagrinėti lygių galimybių kontrolieriaus sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymo eigą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti UAB „Vizavi“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė